

בשליחות לליטא

מהרשק הגיע לליטא במאי 1931. הציונות היתה נתונה אז בסד. הימים ימי פאספילד, הממשלה מתנקשת בציפור נפשה של הציונות, בעליה העובדת החלוצית. במחנה הציוני שרר דכדוך ואזלת-יד. התנועה החלוצית היתה מיצירה: מעטים ובודדים חברים, סניף "החלוץ" אינו קיים. תמצית החלוץ, כשלוש מאות איש, מרוכזים בהכשרה, בקבוצות קטנות. מי היו אלה? מרביתם השתייכו לגוש הכללי, יתרם בוגרי השומר הצעיר. נצ"ח היתה בראשיתה. ההכשרה בליטא היתה מעורבת, אחידה, ויחד אותה אפיה החקלאי המובהק. הקבוצה הקטנה היתה עונתית. כתום עונת העבודה היו החברים חוזרים לבתי הוריהם, לעיירה ולחייה. כזה היה המצב ב"החלוץ" בבוא אלינו מהרשק.

בשיחות הראשונות שהיו לנו עם מהרשק, נתלבנו הדברים והותוותה תכנית העבודה. תכנית זו הועמדה על שלושה דברים יסודיים: א) על הצורך וההכרח לשוות להכשרה אופי של חיי-קבע המושתתים על עבודה ושיתוף. דבר זה חייב להעתיק את מרכז ההכשרה מן הכפר לעיר, לבנות את הקיבוץ העירוני. ב) להתחיל בבנין התא הראשוני של החלוץ – הסניף. ג) להקים תנועת נוער – החלוץ הצעיר.

תכנית זו בוצעה בשלמותה בשנה הראשונה לשליחותו. ב-1932-1933 כבר היה בליטא מפעל הכשרה ענף. בקיבוצים ובעיר היו לנו כ-1900 חבר. אלפי חברים בסניפים. בעשרות ערים ועיירות נתארגנו סניפי "החלוץ-הצעיר", שטיפחו נושא ל"החלוץ", אורגנו סמינריונים. רב היה חלקו של מהרשק בכל.

מלבד עבודתו ב"החלוץ" היה מהרשק פעיל מאד בליגה של ארץ-ישראל העובדת והיה הרוח החיה במפלגה. הוא שהגה את הרעיון של הוצאת עיתון יומי אשר יביא את דבר ארץ-ישראל העובדת מדי יום ביומו להמוני העם, והוא גם ביצע וביסס את קיומו. העתון התמיד בהופעתו עד שעלה הכורת על יהדות ליטא. השפעתו על הציבוריות היהודית הציונית היתה רבה. רכש אמון, גילה תבונת חיים בקשירת קשרים עם מוסדות ואישים. הוא בלט בשלושה דברים: ביחסו לתפקידו-שליחותו, ביזמתו המבורכת ובהיקף שדה-פעולתו. בשובו לארץ לביתו, הרגשנו כולנו בחסרונו כי רב הוא.

בפעם הראשונה נפגשתי עם מהרשק בכינוס של קבוצות ההכשרה במחוז ממל. היה זה בחג השבועות 1931. אזכור: בליל התקדש החג מצאתיו יושב בחדר-האוכל של בית-הקיבוץ בממל. סביב לו מכונסים קבוצת חברים, פניהם מרוכזים, ואוזנם קשובה. מבקשים הם לתפוס כל צליל. מהרשק לימד ניגון חסידי. היה זה ניגון רב-רגש ועמוק-ביטוי. קטע קטע והניגון נתפס והושר בציבור. והיה הניגון – "הניגון של מהרשק" – לנחלת התנועה.

מני אז חלפו שנים. המעשים והמבצעים היו לנחלת העבר שדהה, אך ניגונו-זכרונו של מהרשק שמור בלב. מאות חניכי "החלוץ" בליטא הנמצאים עתה בקיבוצים השונים בארץ.

אברהם ריקליס